

H. G. Clausens prædiken 3. søndag efter påske

Taler

Henrik Georg Clausen
Stiftsprovst

Dato

9. maj 1813

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Johannesevangeliet kapitel 16, vers 16-22

- 1 I have vel nu Bedrøvelse; men jeg skal see eder igjen, og eders Hjerter skal glæde sig, og Ingen tager eders Glæde fra eder.

- Den Verden, vi beboe, andægtige Tilhørere! Har ved sine mange Glæder ogsaa
5 mange, saare mange Sorger.

- Hvo hedder den, og overbevises ikke derom? Hvo er Menneske, og føler ikke Menneskehedens Lidelser? Hvo naaer sin jordiske Vandings Ende, uden at prøve dens Møje? Hvo er den Dødelige, hvis Øje aldrig mørknedes af
10 Kummerens Taarer? – At være Menneske og at lide, er uadskilleligt.

- Vor Fødsels Time indvier os til Sorger som til Glæder. Og af Hine ere endda nogle af den Beskaffenhed, at vi hverken ved Fornuft eller Dyd kunne undgaae dem. Vi maa bære dem, fordi vi ere Mennesker, og fordi de nu eengang henhøre
15 til Menneskehedens Lod. De ere grundede i vor Natur, og maae nødvendigen have Sted i vor nærværende menneskelige Tilstand.

- Blandt disse uundgaaelige Sorger, der mere eller mindre ramme Enhver som Menneske, er ingen mere følelig, ingen mere nedtrykkende, ingen, hvor Trøst
20 mere behøves og vanskeligere finder Indgang, end – Sorgen over vore Elsktes Død; over Skilmissen fra Dem, hvis Omgang gjorde os Livet kjert og dyrebart, og som vare os nødvendige til vor Tilfredshed og Lyksalighed.

- Deres Tab er billig Aarsag til Sorg. – Du, som endnu intet saadant Tab har lidt!
25 Du kjender endnu ikke den tungeste af de Sorger, der trykke Mennesket. Saalænge du endnu har Dem, dit Hjerter elsker, endnu lever i Forbindelse med

Ægtefælle, Børn, Forældre, Sødsken­de, Paarørende, Venner, o!

30 Saa længe veed du endnu ikke ret, hvad Sorg er. Du er hidtil bleven forskaanet for at udtømme. Men vent ikke, altid at blive forskaanet derfor. Vent ikke, at beholde til dit Livs Ende, hvad du i dette Øjeblik har. Det er dødelige Mennesker, du elsker. Jo mere du nu har at glæde dig ved, des mere er du udsat for Sorg. See din egen Lod i Dens, der nu begræder Tabet af den Ven, han nylig
35 kaldte sin. –

Ja, Medmennesker! I en Verden, hvor Døden hvert Minut bortkalder Nogen fra det menneskelige Samfund, maae der nødvendig­en være megen Sorg, og Ingen af os veed, hvo der først skal bortkaldes. Vi have Alle vor Kreds af Venner og
40 Paarørende, i hvilken vi føle og nyde Livets Lykke.

Naar denne Nydelse skal ophøre, er skiult for os. Et Øjeblik, og vor Glæde kan være forvandlet til Kummer. Efter faa Dage kan det være vor Lod, at sørge ved Dens Grav, ved hvis Side vi haabede at gennemvandre Livet. – I denne hele
45 Forsamling, jeg her har for mig, er der ikke Een, som jo enten har følt, eller nu føler, eller vil komme til at føle det Tunge i Sorgen over afdøde Venner.

Saa mangel Søn eller Datter savner den Fader eller Moder, hvis Omhu og Vejledning de endnu længe havde behøvet. Saa mangel Mand eller Hustru
50 fordybet i Kummer over sin ømme Ægtefælles altfor tilige Bortgang.

Saa mangel Fader eller Moder har sørgende maattet nedlægge i Graven, hvad der var dem kjerest paa Jorden, og begrave med deres Børn alle de glade Forhaabninger, de gjorde sig om dem. Saa mangel Olding sukker ved at skulle
55 overleve Dem, der skulde have været hans Aldersdoms Glæde og Støtte. Jevnligen gjør Døden saaledes Skilsmisse mellem Ven og Ven, udriver den ene Elskte af dens Andens Favn. Men aldrig skeer Dette uden den føleligste Smerte. Det Saar, som ved denne voldsomme Bortrivelse tilføjes det menneskelige Hjer­te, er dybt, synes ulægeligt.

60 For hvert andet Tab kan dog haabes Erstatning. Hvad skal erstatte os Tabet af en Ven? – Hver anden Sorg kan glemmes. Hvorledes skulde vi glemme Den, vi hver Time paa Dagen mindes om, og som vi saa lidet ønske at glemme, at vi endog med Flid fornye Erindringen om den, saa smertelig end Denne er os?

65

For hver anden Sorg have vi Trøst tilrede. Hvad Trøst er der for den Sorg, med hvilken ingen anden kan sammenlignes, Sorgen over vore bortgangne Elskte, vi ikke mere kunne kalde tilbage?

70

Hvad kan lindre den Smerte, der er forbunden med Tanken om, at den elskte Gjenstand nu er borte, er os unddragen paa Livstid? Hvad kan formilde denne heftige, fortærende Længsel, vi Nat og Dag føle efter den kjære Fraværende? Hvad kan bringe os dertil, at vi uden ubehagelige eller skrekkende Forestillinger, med stille Hengivenhed og Sindsroe tænke os vor Ven som død?

75

Hvad kan styrke os til mandigen at taale hans Fraværelse? Hvad kan endnu efter hans Død gjøre os Livet kjert og behageligt? –

80

Det kan – Held os, at vi som Kristne kunne besvare dette Spørgsmaal! – det kan Religionen. Den, men og kun den alene, og ellers Intet i Verden, har Trøst for vort Hjerte, velgjørende, virksom, kraftig, guddommelig Trøst, naar det er opspændt af Sorg over Venners Død.

85

Saadan Trøst indeholde hine Jesu Ord til sine Venner, kort førend han gaaer til sin Død: “I have vel nu Bedrøvelse; men jeg skal see eder igjen, og eders Hjerte skal glæde sig, og Ingen tager eders Glæde fra eder.” Det Trøstfulde i disse Ord skulle vi da ret føle, naar vi tænke os dem, sagte af vor Ven, i det han gaaer ud af Tiden ind i Evigheden, og efterlader os bedrøvede over hans Bortgang.

90

Vennehuld og kjerlig tiltaler han os endnu ved Afskeden: “I have vel nu Bedrøvelse; men jeg skal see eder igjen, og eders Hjerte skal glæde sig og Ingen tager eders Glæde fra eder.” En Tiltale, der gjør os Afskeden taalelig; forsøder Sorgens Bitterhed. Vi sørge vel, men dog ikke “som De, der intet Haab have.”

95

Religionen er det, der opklaver os det Mørke, som skiller os fra vor henfarne Elskte; sender os her en qvægende, himmelsk Straale af Lys og Haab. – Ville vi da, naar Sorg over Venners Død nedtrykker os, finde den Trøst, vi saa højlig trænge til, da lader os søge den, hvor den ene er at finde, i Religionen.

100

Denne, Denne er den Lidendes ene trygge Tilflugt. Maatte jeg i Time ret inderliggen kunne overtøye eder derom! Maatte I, efterat have hørt dette Foredrag, ansee med mig.

Religionen som vor eneste Trøst i Sorgen over vore Elsktes Død!

Religionen, siger jeg, er i Sorgen over vore Elsktes Død vor eneste Trøst. Eller hvad skulde vel ellers være vor Trøst? Maaskee, Tiden? Maaskee føle vi vor Sorg
110 lindret derved, at Nogen taler til os om Tiden, som efterhaanden og umærkeligen vil udslette den? – O! Hvo der kjender det menneskelige Hjerte og de menneskelige Følelsers Natur, vil aldrig engang gjøre Forsøg paa at anbringe en saa ussel Trøst.

115 Hvilken Bedrøvet har vel og nogensinde fundet sig husvalet ved den? Kunne vi vel i Sorgens første Heftighed udholde at høre paa Den, som Intet har at sige os uden Dette: at vi maae haabe Lindring af Tiden, der udsletter Alt, følgelig ogsaa vor Sorg?

120 Vi føle os ved vort Tab allerede ulykkelige nok; end større bliver Følelsen af vor Ulykke, naar man siger os, at det eneste Raad for den er – Tiden. Vort syge Hjerte fordrer hastig Lægedom. Det kan ikke oppebie sin Helbredelse af Det, som Tiden muligen vil føre med sig. Hvad virker paa den Lidende, paa Den, der i dette Øjeblik er færdig til at segne under Vægten af sin Kummer, den
125 Forestilling, af Følelsen af hans Kummer efter Maaneder og Aar mærkeligen vil have tabt sig?

Er han vel endog i Stand til at modtage denne Forestilling? En Maaned, et Aar, tilbragt i hans nærværende kummerfulde Forfatning, er ham en Evighed, han
130 ikke engang kan tænke sig. Den Tid, hvormed man vil trøste ham, troer han ikke engang at kunne opleve.

Utaalmodig og maaskee dybere nedtrykt end før, vender han sig bort fra sine slette Trøstere, der kun røbe, at de selv aldrig have været i en lignende
135 Forfatning, og overgiver sig til sin Kummer. – Ja, den Lidende er højlig en beklage, som skal hente sin Trøst fra Tiden. Tidens Virkning er langsom; og ingen den Lidende begynder at føle Denne, kunne hans Lidelser ganske have overvældet ham.

140 Der behøves kun Dage eller Timer til at gjøre hans Saar ulægeligt; men der behøves Aar til at læge det. – Jeg nægter ikke, Andægtige! Tidens velgjørende Birkning, som paa alt Andet, saa ogsaa paa vor Kummer. Jeg erkiender det som en viis og herlig Indretning af Skaberen, at hvert dybt Indtryk paa vor Sjæl alt

145 mere og mere med Tiden udslettes og forsvinder.

Men desuagtet kunne vi ikke bruge Tiden til at trøste den Sørgende med. Det bliver stedse ligesaa upassende som forgjeves, at ville tilfredsstille Den, der neppe kan bære den nærværende Times Onde, dermed, at Byrden efter mange, mange,
150 Timer vil blive ham lettet. Dette er ikke at trøste, det er snarere at spotte ham. Den, der kan bære sin Sorg, indtil Tiden letter den, behøver heller ingen Trøst.

Og overalt giver jo dog ingen Tid tilbage igjen, hvad der er tabt. Lader os derfor, om vi have virkelig Medlidenhed med den Sorriggivne, skaane ham for denne
155 tome Trøst, hvorved vi dog ikke det mindste forbedre hans Tilstand.

Tanken om Tidens helbredende Kraft skjenker os da ingen eller liden Trøst i det Øjeblik, vi behøve den. Mon vi skulde finde mere Trøst i Tanken om Nødvendigheden af at skikke os i vor Skjebne? Tanken om det Unyttige i vor
160 Sorg?

Beroeligelse, Hvile for din trætte Sjel, Opmuntring i din Kummer. Fra Jordens Lidelser, fra Sorgen over dine Elsktes Bortgang ved Døden kunde din gode Skaber ikke fritage dig. Men hvad der kunde gøres, det gjorde han. God og
165 kjerlig gav han dig Religionen til Lindring i din Sorg. Den være, hvad han vilde den skulde være, din Trøst. Hold dig til den; den vil aldrig lade dig nedsynke til Mishaab.

Dens Indflydelse er saa velgjørende; aabne dit Hjerte for den; og du vil selv
170 erfare det. Gjør dig fortroelig med dens ophøjede, trøstende Lærdomme, før du endnu behøver at trøste dig ved dem. Du veed da, hvor du skal søge Trøst, naar du behøver den. Væn dig til at betragte Alt i det menneskelige Liv fra den rigtige Synspunkt, hvorfra Religionen viser dig det.

175 Da først vil du kunne finde dig i Alt, hvad hernelen møder dig. Tænk dig især Døden, som Religionen forestiller dig den; og Tanken om din Elsktes Død vil tabe det Meste af sin Bitterhed.

Ja, Religionen, Religionen kan trøste, naar vi sørge over kjere Afdøde; og den
180 ene kan det. Thi den lader os tænke os vore fraværende Elskte i en lykkeligere Tilstand, i en bedre Verden, i en salig Evighed. – “Hold Maade med din Bedrøvelse aftør dine Taarer!” – saa taler Religionen som en huld og venlig

Engel til den sørgende Efterladte – “dine Venner, som ere forsvundne af din
185 Kreds, ere ikke blevne Døden, ikke Gravens Bytte. Den ædle Sjæl, du i dem
elskede, og med hvilken du var saa inderlig forbunden, er ikke tilintetgjort. Det
er kun deres Hjerter for denne Religionens saa kjerkomne, saa styrkende, saa
velgjørende Trøst? Nej, vi tage gjerne mod den. Det er den Algode, den
Albarmhjertige selv, som gennem Religionen tilsender os denne Trøst. Vor
190 Sorg er ikke saa egennyttig, at vi jo unde vore Elskte deres opnaaede Lykke. Vi
stræbe at glemme os selv, for at glæde os over deres Held. Den samme inderlige
Kjerlighed til dem, som gjør os bedrøvede over deres Bortgang, maae da ogsaa
bidrage til at trøste os over den. Vi kunne ikke vedblive at ansee os selv som
ulykkelige, naar vi vide vore Elskte lykkelige. Naar vi sukke over, at de ikke mere
195 ere hos os, berolige vi os med, at de nu ere lykkeligere, end da de vare her.

Men denne Skilsmisse mellem os og vore Elskte havde jo kunnet skee efter en
lang Række af Aar, henlevede i indbyrdes Glæde og fortroeligt Venskab.
Hvorfor skulde det ikke forundes os, at vandre til sammen Haand i Haand til
200 Banens Ende, som vi ønskede og haabede? Hvorfor maatte just det Menneske
ikke, leve med os, vi af alle paa Jorden helst ønskede at leve med? – Hvorfor skal
Faderen her sørge ved sin haabfulde Søns Grav? Moderen med Møje og
Besværlighed opdrage sin Spæde, der neppe forlader hendes Skjød, førend den
overgives til Jordens? Hvorfor skulle Forældre hist bortrives fra en Flok af
205 Umyndige? Hvorfor skal her det lykkeligste Ægteskab saagodtsom i sin
Begyndelse opløses, og Hustruen blive tilbage, som nu hver Dag af sit lange,
tunge, eensomme Liv følesigen savner sin troefaste, deltagende Ven, sine Børns
Fader og Forsørger? – Religionen, Andægtige! Besvarer os disse Spørgsmaal, og
lægger tillige i sit Svar Trøst og Beroeligelse.

210 Vore Elsktes Død – saa siger os Religionen – er et viist og kjerligt Forsyns
Styrelse, er en faderlig Tilskikkelse fra Gud. O! Det Velgjørende, det Styrkende,
der ligger i denne Tanke! Hold fast ved den, du, som sørger! Lad det blive
Overbeviisning, urokkelig Troe hos dig, at det er Forsynet, som efter sin altid
215 gode, altid vise Vilie bortkalder dine Elskte.

Stræb, naar Sorgen har tabt sin første Heftighed, at bringe det saa vidt, at du
med inderlig Følelse kan sige til dig selv: Hvad der er skeet mig, det er skeet efter
hans Styrelse, som styrer Alt, det Mindste med det Største.

220 Jeg begriber den ikke, men jeg tilbeder den. “Hans Veje ere ikke Menneskenes

225 Veje, og hans Tanker ikke Menneskenes Tanker.” Han har talt alle vore Dage, og afmaalt Enhver af os vor Bane. Vor Udgang af Livet som vor Indgang deri staaer med alle de Omstændigheder, som have Indflydelse derpaa, under hans altomfattende Regjering.

230 Han lod mig finde paa Livets Vej den Ven, jeg hidtil glædede mig ved. Hans Godhed tilførte mig de Elskte, der hidtil forsødede mig min Tilværelse. Nu tager han sin Gave tilbage; og jeg klager ikke. Jeg bør meget mere takke ham, at jeg saa længe har beholdt den. Hans Hensigt er god; det troer, det veed jeg, skjøndt jeg ikke indseer den.

235 Hvad han gjør, maae tiligere eller sildigere erkjendes at være Velgjerning. De Elskte, han gav mig, havde han ikke igjen unddraget mig, om hans Viisdom ikke havde fundet det nødvendigt og nyttigt for mig og for dem. Jeg underkaster mig hans Viisdom; jeg ærer hans faderlige Tilskikkelse, saa tung, saa smertefuld den end er mig.

240 Den, der saaledes troer paa et Forsyn, han vil i denne Troe finde en uskatteerlig Trøst, naar hans Venner ved Døden forlade ham. Han seer i deres Død, ikke et Tilfælde, ikke en blind Skjebne, som han i sin billige Harme maatte forbande, men et Kald af Gud, der stedse mener det vel med sine Mennesker; og Dette beroeliger ham.

245 – O Religion! Hvad er du for os Mennesker riig paa Trøst! Gid vi ret kjendte din Rigdom, og første os den til Nytte!

250 Ja, Religionen formaaer at trøste os i al den Sorg, som Døden tilføjer os; thi den henviser os til en forestaaende glad Samling med vore Elskte i Evigheden. Og Dette, Andægtige! Det er sand Trøst; det er en Tanke, vort bekymrede, af Sorg nedtyngede Hjerter kan føle sig lettet ved.

255 Hver anden Forestilling, hvormed man vil beroeliger os, virker Intet mod Denne. Tanken om at tabe for evig en Ven, vi med vor hele Sjel hængte ved, har for meget Skrekkende, til at vi kunne udholde den. Kun at vi tør haabe, engang at faae ham igjen, saa bære vi gerne Skilsmissens Smerte. Den Tanke, at sees igjen, at samles med Dem, der her udgjorde vor Glæde, hisset at fortsætte Venskabet, som her begyndtes; o! Denne Tanke har saa meget Sødt, saa meget
260 Tilfredsstillende.

Den, den lindrer Kummeren; den lader den beklemte Barm aande friere. O! I dette Haab om Gjenforening i en bedre Verden ligger en Himmel af Salighed.
265 Og dette Haab, der har trøstet saa mangen Lidende, styrket saa Mangen til at bære den Sorg, der ellers vilde have nedtrykt ham, hvorfra have vi det uden fra Religionen?

Naar vi veemodige staae ved vor Vens Dødsleje i den sidste højtidelige Time, og
270 han nu, følende sit Endeligt, rækker os sin Haand til Afsked, fæster endnu eengang sit Øje paa os med Ømhed, førend han lukker det til det lange Blund; er det ikke, som om han vinkede os, snart at følge efter ham til hine Egne, hvorhen han gaaer forud? Er det ikke, som om han paa Grændsen mellem Død og Liv, mellem Tid og Evighed, endnu med sagte Stemme tilhviskede os: "Ven!
275 Jeg forlader dig nu i Bedrøvelse; men vi skulle sees igjen, og vore Hjerter skulle glæde sig, og Ingen tager vor Glæde fra os." Han gaaer nu bort, men efterlader os dette Haab til Trøst i hans Fraværelse.

Og et Haab som dette, der ene kan gjøre os vore Elsktes Død taalelig, hvorfor
280 skulde det kun være en sød Drøm, hvormed vi møde os? Hvorfor skulde den Alode ikke lade det gaae i Opfyldelse? Hvad er endog sandsynligere, end at Menneskesjele, der her saa inderligen have harmoneret, her til fælleds Lyksalighed have været hinanden saa nødvendige, her havt en saa betydelig Indflydelse paa hverandres Uddannelse, her staaet paa den samme Grad af
285 Fuldkommenhed, ogsaa hisset ville bringes i Forbindelse med hinanden? En Forbindelse, den højeste Viisdom selv vil vælge som Middel til deres fælleds heldigere Uddannelse? – Menneske! Tag kun ikke i Betænkning, at overlade dig til et Haab, du dog ikke kan skille dig ved.

Du bedrager dig ikke, naar du haaber, hvad du som Menneske maa haabe.
290 Evigheden skal forene, hvad Tiden adskilte. Hisset, i een af Guds bedre Verdener, leve De, du elsker. Did skal ogsaa du snart komme, naar din jordiske Vandrings Dage ere til Ende. Der skal du samles med dem, leve med dem, evig, evig fryde dig i deres Samfund. Dette Haab ledsage dig det Stykke af Banen, du
295 har tilbage. Tanken om den forestaaende Samling trøste, opmuntre dig. Du føler dig da, selv midt i din stille roelige Sorg, lykkelig.

Saa er da Religionen vor eneste, men ogsaa vor tilstrækkelige Trøst, naar Venners Død bedrøver os! O! Tak være Gud, som i Kummerens mørke Time

ikke lod os trøstløse! Held os, at vi i Religionen finde Redning fra Fortvivlelse,
Husvalse, Beroeligelse!

305 – I, som græde Veemods Taarer over hengangne Elskte! Søger eders Trøst, hvor
den ene findes, i Religionen. Den aftørre kjerligen eders Taarer. – I, som endnu
have eders Elskte omkring eder! Bereder eder Trøst til den Time, da I behøve
den. I vide ikke, naar ogsaa for eder Sorgens Time slaaer.

310 Hver Øjeblik ere I udsatte for at tabe Dem, I elske. I vandre her paa Jorden
blandt Gravene. Maaskee den første, der aabner sig, modtager eders Hjertes
Ven; og eders Hjerter er paa det smerteligste saaret. Søger da Lægedom i
Religionen. Den opløste eders nedslagne Blik fra Død og Grav og
Forgængelighed til Udødelighed, til evigt Liv og Uforgængelighed, til hin bedre
Verden, hvor ingen Død saarer. Den kalde Haabet tilbage i eders Sjel; Haabet,
315 hisset at finde Den, I her med Smerte savne. Den fremstille for eder i Længselens
Time Billedet af den kjære hengangne, som fra Glædens Boelig trøstende
tilraaber eder: "vi sees igjen."

Amen!

320

Kilde

Manuskript taget fra Prædikener, holdne i Frue Kirke i København, af Henrik Georg Clausen, Professor, Stiftsprovst i Sjællands Stift og Sognepræst ved Frue Menighed, Medbestyrer af det Kongl. Pastoral-Seminarium, Ridder af Dannebrog. Andet Bind. Tredie Oplag. København, 1813. Trykt paa det Gyldendalske Forlag, hos Hofbogtrykker Christensen. efter aftale med udgiveren.

325

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

3. søndag efter påske, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

330

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/h-g-clausens-praediken-3-sondag-efter-paske>

335